

ТЗОВ «Еко Центр Проект»

79008, м. Львів, вул. П. Беринди, 3/4

Моніторинг наслідків виконання
документа державного планування
Програма соціально-економічного та культурного розвитку
Білоцерківської міської територіальної громади
на 2024-2026 роки

Директор

Костирка В.І.

Львів 2025

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку суспільства концепція збалансованого (сталого) розвитку набуває все більшої ваги на міжнародному, національному та регіональному рівнях. Її ключовою ідеєю є інтеграція економічної, соціальної та екологічної складових у процеси стратегічного планування, що дозволяє враховувати екологічні аспекти при прийнятті управлінських рішень щодо соціально-економічного розвитку територій.

Сучасна екологічна політика базується на впровадженні принципів стратегічної екологічної оцінки (СЕО), яка спрямована на всебічний аналіз впливу запланованої діяльності на довкілля ще на етапі формування стратегій, планів і програм. Такий підхід дозволяє своєчасно ідентифікувати можливі ризики для довкілля та здоров'я населення, попередити чи мінімізувати негативні наслідки, а також забезпечити сталий розвиток громади.

Стратегічна екологічна оцінка є дієвим інструментом інтеграції екологічних факторів у процеси підготовки та реалізації стратегічних документів. Її головною метою є забезпечення високого рівня охорони навколишнього природного середовища, ефективне врахування екологічних вимог та сприяння гармонійному поєднанню економічних і соціальних інтересів громади.

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування – Програми соціально-економічного та культурного розвитку Білоцерківської міської територіальної громади на 2024-2026 роки – здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та Постанови Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. №1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування».

Звіт підготовлено з метою аналізу екологічного та соціального стану на території громади у динаміці реалізації Програми, виявлення потенційних впливів на довкілля, а також для перевірки ефективності запропонованих у межах СЕО заходів щодо зменшення або запобігання негативним наслідкам.

Метою моніторингу є систематичне спостереження за змінами стану довкілля, у тому числі водних ресурсів, управління відходами, стану атмосферного повітря та здоров'я населення, з метою своєчасного виявлення негативних тенденцій і оперативного реагування на них.

Моніторинг базується на статистичних, адміністративних та науково-технічних джерелах, зокрема: державній і регіональній звітності, інформації органів місцевого самоврядування, екологічних установах. Окрему увагу приділено ключовим індикаторам, що були визначені в процесі стратегічної екологічної оцінки, серед яких – стан атмосферного повітря, водних ресурсів, управління відходами, а також показники громадського здоров'я.

Узгодження дій у рамках реалізації Програми та її екологічної складової дозволяє забезпечити прозорість процесів прийняття рішень, формування сталих управлінських рішень і врахування екологічної безпеки як пріоритету місцевого розвитку.

**Результати моніторингу наслідків виконання документа державного
планування Програма соціально-економічного та культурного розвитку
Білоцерківської міської територіальної громади
на 2024-2026 роки**

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування Програми соціально-економічного та культурного розвитку Білоцерківської міської територіальної громади на 2024-2026 роки (далі – Програма) здійснюється відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає:

- зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;
- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;
- періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;
- засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку документа державного планування, період, на який здійснюється планування, та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання документа державного планування.

На підставі проведеної стратегічної екологічної оцінки зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів Програми не справить значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Не зважаючи на зазначене, рекомендується здійснення наступних контрольних заходів:

					Стратегічна екологічна оцінка	Арк.
						3
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

– порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками в громаді, в яких реалізуються заходи Програми, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми;

– порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками у населених пунктах громади, в яких реалізуються заходи Програми, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми.

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення здійснюється за наступними показниками:

Табл. 1

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Індикатор	
Атмосферне повітря	
1	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення
2	Обсяги найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглецю, пил, оксиди азоту та діоксид сірки) в атмосферне повітря
3	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т
4	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг
Водні ресурси	
5	Обсяги забору та використання свіжої води
6	Обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти
7	Обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти
Відходи	
8	Обсяги утворення ТПВ на території громади
9	Обсяги утворення промислових відходів на території громади
10	Обсяги утилізованих промислових відходів
11	Обсяги накопичених промислових відходів
Здоров'я населення	
12	Природний приріст, скорочення (–) осіб
13	Рівень захворюваності населення громади

За даними Білоцерківської міської територіальної громади та Головного управління статистики в Київській області здійснено моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення за 2023 та 2024 рр.

					Стратегічна екологічна оцінка	Арк.
						4
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		

Загальна площа громади складає 394,7 км². Кількість населення станом на 1 листопада 2023 року становила 219 991 осіб, в т.ч. ВПО (за даними управління соціального захисту БМР станом на 1 жовтня 2023 року - 16,2 тисячі осіб). Результати моніторингу представлено в табл. 2.

Табл. 2

Результати моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Індикатор		2023 рік	2024 рік
Атмосферне повітря			
1.	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, т	1161,260	1206,279
2.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Оксиду вуглецю (CO), т	122,533	109,340
3.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Сполуків Азоту (NO _x), т	138,551	143,657
4.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Суспендованих тверді частинки, недиференційовані за складом (мікрочастинки та волокна), т	133,413	127,371
5.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Суспендованих тверді частинки, недиференційовані за складом <2,5 мкм, т	20,402	4,055
6.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Суспендованих тверді частинки, недиференційовані за складом >2,5 мкм та <10 мкм, т	41,371	33,326
7.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Діоксиду сірки (SO ₂), т	4,67	7,601
8.	Обсяги викидів в атмосферне повітря Діоксиду вуглецю(CO ₂), т	170319,828	153930,29
9.	Обсяги викидів в атмосферне повітря НМЛОС, т	24,197	75,262
10.	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на км ² , т	2,94	3,06
11.	Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у розрахунку на одну особу, кг	5,28	5,48
Водні ресурси			
12.	Обсяги забору та використання свіжої води, тис. м ³	16467,40	16351,40
13.	Обсяг очищення води на очисних спорудах тис. куб. м:	16467,40	16351,40
14.	Обсяг води, поданої у розподільну мережу, усього тис. м ³	15455,60	15124,50

15.	Обсяг відведених стічних вод, усього тис. м ³	11014,50	10976,21
16.	Пропущено стічних вод через очисні споруди, усього тис. м ³	11014,50	10976,21
Відходи			
17.	Обсяги утворення ТПВ на території громади, т	68 787,06	72 704,51
18.	Обсяги утворення відходів всіх класів небезпеки на кінець року, т	76 348,75	*
19.	Обсяги видалених відходів всіх класів небезпеки на кінець року, т	73835,49	*
20.	Обсяги відновлених відходів всіх класів небезпеки на кінець року, т	2334,28	*
Здоров'я населення			
21.	Природний приріст, скорочення (–) осіб	-670	-860
22.	Рівень захворюваності населення громади	253 575	228 575

Прим. * Станом на кінець 2024 року даних не надано.

У процесі моніторингу виконання документа державного планування на території Білоцерківської міської громади за 2023-2024 роки було зафіксовано як позитивні тенденції, так і питання, що потребують подальшого контролю та управлінських рішень.

У процесі реалізації заходів Програми соціально-економічного та культурного розвитку Білоцерківської міської ТГ на 2024-2026 роки відстежено вплив таких напрямків:

- модернізація теплоенергетики та впровадження енергоефективних технологій (зв'язок із динамікою викидів забруднюючих речовин, зокрема СО та РМ);
- реалізація інфраструктурних проєктів у сфері водовідведення та водопостачання (зв'язок із зменшенням обсягів скидів у поверхневі та підземні води);
- зростання кількості ВПО та збільшення навантаження на систему управління ТПВ (зростання обсягів побутових відходів);
- розвиток первинної медичної допомоги (потенційний вплив на зниження захворюваності населення).

Атмосферне повітря

У 2024 році загальний обсяг викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел зріс на 3,9% і склав 1206,28 т проти 1161,26 т у 2023 році. Водночас обсяги викидів оксиду вуглецю (СО) знизились на 10,8%, а суспендованих частинок – на 4,5%, що може свідчити про модернізацію технологій або зменшення навантаження від окремих джерел. Позитивною динамікою є суттєве зниження концентрацій найдрібніших частинок (РМ2.5), що мають найбільший негативний вплив на здоров'я.

Разом з тим, фіксується зростання викидів діоксиду сірки (SO₂) – на 62,7%, та неметанових летких органічних сполук (НМЛОС) – утричі. Це свідчить про

					Стратегічна екологічна оцінка	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		6

необхідність контролю за новими джерелами викидів, імовірно – у промисловому секторі.

Водні ресурси

Усі основні показники (водозабір, очищення, подача та відведення води) знизилися на 0,7-2,1% у порівнянні з 2023 роком. Це свідчить про збереження сталого водокористування або зниження обсягів споживання через зменшення чисельності населення чи впровадження ефективних практик водозбереження. Показники очищення залишаються на належному рівні.

Управління відходами

У 2024 році обсяг утворення побутових відходів збільшився на 5,7% – з 68,79 тис. т до 72,70 тис. т. Така динаміка, ймовірно, пов'язана із зростанням обсягів споживання, економічною активністю або впливом внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Дані щодо утворення, видалення та відновлення промислових відходів за 2024 рік наразі відсутні, однак за 2023 рік обсяг відновлених відходів склав лише 3% від загального, що вказує на потребу в активнішій реалізації програм з управління відходами.

Здоров'я населення

Природний приріст населення залишився негативним і продовжив зменшуватися (–860 осіб у 2024 році проти –670 осіб у 2023 році). Натомість рівень захворюваності знизився майже на 10%, з 253 575 до 228 575 випадків. Це може свідчити як про позитивні зміни у сфері охорони здоров'я, так і про міграційні процеси чи зміну частоти звернень за медичною допомогою.

Результати моніторингу свідчать про пряму кореляцію з цілями та завданнями Програми. Системна реалізація заходів з енергоефективності, інфраструктурних і екологічних проєктів, а також моніторинг і контроль виконання екологічних стандартів дозволили зберегти стабільність ключових показників, уникнути суттєвого погіршення стану довкілля, а місцями – досягти покращення.

Таким чином, результати моніторингу вказують, що виконання документу державного планування відбувалося системно та з урахуванням екологічної складової, забезпечило стримування або зниження основних негативних екологічних трендів і вимагає подальшого вдосконалення у відповідь на виклики воєнного часу та економічної активності.

У разі виявлення ознак несприятливого впливу реалізації Програми на стан довкілля або здоров'я населення, можуть бути ініційовані додаткові аналітичні заходи, консультації із залученням зацікавлених сторін або, за потреби, перегляд окремих положень Програми. Такий підхід сприятиме оперативному реагуванню на потенційні екологічні ризики та забезпеченню сталого розвитку громади з урахуванням екологічних пріоритетів.

					Стратегічна екологічна оцінка	Арк.
						7
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата		